

Valentín Bou Franch*

Els elements constitutius de l'Estat

DIAPPOSITIVA 1

Hola, benvinguts. Soc Valentín Bou i en aquesta publicació us parlaré dels elements constitutius de l'Estat.

DIAPPOSITIVA 2

Com a introducció, cal començar indicant que no existeix cap norma jurídica internacional que definisca què és un Estat. De fet, la pràctica internacional es limita a identificar els elements o requisits que han de concórrer per a qualificar d'Estat a un ens determinat.

El naixement d'un Estat, en general, és una qüestió de fet, de la que el Dret internacional pren nota.

Existeixen múltiples formes de naixement d'un Estat. Un Estat pot nàixer: 1) pel procés de descolonització de l'ONU: van aparéixer més de 100 Estats; 2) com a resultat d'una resolució d'una Organització internacional (per exemple, Israel en 1947); 3) com a resultat d'un tractat internacional

Aquesta obra està protegida amb una [Llicència Creative Commons Reconeixement - No Comercial - Sense obra derivada](#)

Amb el suport del Programa Erasmus+ de la Unió Europea

* Catedràtic de Dret Internacional Públic. Universitat de València (Espanya).

(va ser el cas de Xipre, en 1959); 4) com a resultat del desmembrament d'un Estat (els Estats bàltics, és a dir, Letònia, Lituània i Estònia, enfront de la Unió Soviètica en 1991); 5) com a resultat de la dissolució d'un Estat preexistent (va ser el cas de Txecoslovàquia, de la qual van aparéixer dos Estats: Txèquia i Eslovàquia); etc.

Malgrat les diferències fàctiques existents entre els Estats, per a tots regeix el principi d'igualtat sobirana: tots els Estats tenen iguals drets i deures, i són per igual membres de la comunitat internacional.

DIAPPOSITIVA 3

El primer element constitutiu de l'Estat és el territori.

El territori és la base territorial sobre la qual s'assentisca l'Estat. Comprén: 1r) els espais terrestres, és a dir: la terra ferma (sòl i subsol), els rius i els llacs; 2n) els espais marins, si es tracta d'un Estat riberenc. Comprenen: les aigües interiors, les aigües arxipelàgiques en el seu cas; i la mar territorial; i 3r) els espais aeris. És l'espai suprajacent als espais terrestres i, en el seu cas, marins.

El territori té dues característiques. La primera consisteix en la irrellevància de la seua extensió. Així, ens trobem amb microestats, com Andorra,

enfront d'altres Estats molt extensos, com la Xina. La segona característica és que el territori està delimitat mitjançant fronteres. Ara bé, no és necessari que la delimitació siga completa. Per exemple, a Espanya li falta delimitar: 1r) totes les seues fronteres marítimes amb Portugal (al Nord i al Sud en la península; així com entre les Açores i les illes Canàries); 2d) totes les seues fronteres marítimes, entre els territoris continentals i insulars, amb el Marroc; 3r) la seua frontera marítima amb Algèria; i 4t) les seues fronteres marítimes amb França en la Mar Mediterrània.

He d'afegir que la integritat territorial està protegida pel Dret internacional: 1r) enfront de l'amenaça o l'ús de la força armada, per l'article 2.4 de la Carta de les Nacions Unides; i 2n) enfront d'eventuals abusos del dret a la descolonització, per la Resolució 2625 (XXV) de l'Assemblea General.

DIAPPOSITIVA 4

El segon element constitutiu de l'Estat és la població. La població d'un Estat és la comunitat humana que habita en el seu territori. Abasta tant als seus nacionals, com als estrangers. D'una banda, els seus "nacionals" són les persones, físiques o jurídiques, vinculades políticament amb aqueix Estat per tindre la seua "nacionalitat". D'altra banda, els "estrangers comprén tant als que

tinguen la nacionalitat d'un altre Estat, però habiten en el seu territori, com als apàtrides o persones mancada de nacionalitat que també habiten en el seu territori.

Finalment, he de comentar l'abast de la jurisdicció de l'Estat sobre la població, és a dir, l'abast de la denominada jurisdicció personal. D'una banda, aquesta jurisdicció és total sobre la població (nacionals i estrangers) que habiten en el seu territori. L'única excepció és el personal diplomàtic i consular estranger acreditat en el seu territori. D'altra banda, cal assenyalar que la jurisdicció extraterritorial, és a dir, la jurisdicció que un Estat exerceix sobre els seus nacionals fora del territori nacional és: 1r) molt controvertida quan un Estat la pretén exercir sobre els seus nacionals que habiten en un altre Estat, ja que en éste altre Estat, aquest és l'Estat sobirà; i 2n) no planteja problemes pràctics l'exercici de la jurisdicció extraterritorial sobre: 1r) els vaixells que enarboren el seu pavelló; 2n) les aeronaus matriculades en el seu territori; 3r) els objectes registrats llançats a l'espai ultraterrestre; i 4t) les seues bases científiques en l'Antàrtida.

DIAPPOSITIVA 5

L'últim element constitutiu d'un Estat és l'existència d'una organització polític-jurídica independent.

Perquè existisca un Estat, ha d'existir una estructura governamental i administrativa que permeta l'exercici de les funcions estatals. Cal destacar que la forma de l'Estat (ja siga un Estat unitari, federal, autonòmic, ...) és irrellevant, però ha de ser efectiva i garantir l'exercici de les funcions d'Estat.

Quant a la condició política del Govern, tradicionalment s'ha sostingut que ha de ser la que cada Estat trie. Actualment, aquesta afirmació està qüestionada per la puixança, tant del principi democràtic (que exigeix democràcia, estat de Dret i respecte dels drets humans), com del principi de la bona governança. Aquest últim principi implica: 1r) que existisca una acció eficaç del Govern; 2n) nivells reduïts de corrupció governamental; i 3r) el funcionament democràtic de les institucions públiques.

Concloc assenyalant que si no hi ha un Govern efectiu, llavors ens trobarem davant el que doctrinalment es denomina un Estat fallit (casos de Somàlia, Haití, etc.). En casos extrems, la existència d'un Estat fallit pot portar a la desaparició del propi Estat.

DIAPPOSITIVA 6

Això és tot el que els havia de dir. Moltes gràcies per la seua atenció